

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

12. De Suauibus & Cultis

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

pe fit, concionem audientes coartata voce exclamauit. *Quaritur saluarine Principes possint?* & re agitata in utramque partem, excubosque audientium somno: *Quidni, ait, possint? si modo baptismo suscepto in cunis vagantes moriantur.*

De suauis & cultis.

CAPVT XII.

Concionatoris suauis & honesti, cultus character.

Verum si delectationis etiam queruntur aucupia, non est longè delectandum ad vitia præsto sunt oratores, & ij ex laudato genere, qui saluberrimis præceptis aspergant iucundum quoddam lenocinium mellitæ orationis. Tales autem sunt, qui appellantur iuaues.

Primum sunt lenissimis moribus præditi, ingenio miti, & tractabili, natura comes, & facundi, erga omnes quantum possunt benefici, in communi hominum consuetudine faciles, & prudentes, disertis, vultu ipso semper ad serenitatem composito tranquilli, & qui verè philtrum habeat tantò potentius quãto fuerit dulcius. Ij cum natura propter summam ingenij tranquillitatem ad mansuetiores litteras sint opt. mè compositi, postquam ad tam felix, & liberale solum culturæ decor accessit, eadunt eloquentes, non quidem ex eorum genete qui frangant pulpita, & multo sudore vestes impluant, sed qui lenissimo tractu semper æquabiles fluant.

Dicunt igitur rationibus bonis, speciosis, & quæ secum illecebræ aculeos habent, non multa solent aggerere, non inconcinne disparia coagmentare, non coherentia inepte diuidere: sed vt in delectu rerum sunt splendidi, ita in dispositione prudentes. Verbis porro sunt admodum tereti, mites, candidi, & sine redundantia copiosi, dulcibus quoque figuris mixtice temperati, periodorum anfractu non vasti, sed modica conclusionione lenes, spiritu, voce, vultu, oculis, gestu denique moderati, & multum amabiles: & si rem attentius consideres, videbis in eorum oratione castas quasdam veneres, & gratias non quidem violentè accersitas, sed quæ naturæ propensionem consequantur, crebrius efflorescere.

Itaque ad argumenta nobilia, panegyricæque orationes aptissimi sunt, ad insectationes vitiorum controuersas quæstiones congressus,

& pugnas, vbi grauius anhelare oporteat, non ita instituti, irascuntur tamen nonnunquam, nam vt apes, & si multum mellis habeant, suum tamen in melle, & floribus retineat aculeum: sed cum natura sint perquam benigni, si quid durius dicant, aut stomachentur acris, non sunt ijs præferim, qui homines non vitia terribiles, imò videntur ad tempus personam assumpsisse, quæ non potest esse diuturna. Longè sunt feliciores in affectibus suauitatis, nam si quid amanter dicendum, si quid mansuetè conquerendum, si quid mitius deplorandum, in hoc regnant, & mentem suauissimè ferunt. Præterea nacti sunt, vt plurimum magnam rerum opulentiam, & quasi ex auro, atque argento supellectilem oratoriam, quò fit vt orationem egregijs sententijs atollant, venissent similibus, historiarum suauitate perfundant. Ad summum, vt eos tibi vno aspectu subijciã, similes mihi videntur amoenissimo Aumini, putã Peneo, qui inter Ossam, & Olympum decurrit, collibus dextra læuaque molliter curuis, per apparatusissimas agrorum delicias mollissimis flexibus oberrans labitur. Sic illi purissimo tractu orationis per opulentas eloquentiæ gemmas effluunt, & auditores suos incredibili quadam Suada rapiunt.

Sunt enim in tractatione humani animi perquam felices, neque existimandum est concionatoribus Catholicis rem esse semper cum feneratoribus, & hominibus, & ijs qui carceri nautico sunt mancipati, sed occurrunt sæpe homines bene morati, magna vitæ innocentia præditi, & ad satus sapientiæ excipiendos idonei, apud quos iracundi, vehementes, clamosi, austeri, non multum possint, contra suaues eos melius excolant, & cum fructu delectent.

Affectatus.

CAPVT XIII.

Simia quædam est eius virtutis affectatio, sed longe differunt à suauibus molles, & affectati, contra quos à nobis superiori libro copiosius disputatum est. Illi magnas habent orationis diuitias, sed honestas & solidas, hi puerilis quoddam eruditionis choragium. Illi quicquid habent, hoc tanquam propriam hereditatem possident, fuit enim à felici ingenio, eoque non intemperanter culto: At hoc videas vt plurimum in aliquot recentiorum libris